

SPOLEČNOST PRO VÝŽIVU, o. s.

120 00, Praha 2, Slezská 32

registrace u Ministerstva vnitra ČR pod č.j. VSP/1-1787/90-R

Otevřený dopis odborníků na výživu dětí ke kampani proti školnímu stravování

PhDr. Marcel Chládek MBA

ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Vážený pane ministře,

média jsou v poslední době zahlcena zkreslenými a nepravdivými informacemi, jež se týkají školního stravování. My, zástupci odborné veřejnosti, jsme znepokojeni touto situací, která poškozují význam a jedinečnost systému školního stravování v naší republice. Systém školního stravování se vyvíjel po dobu 50-ti let a na jeho vývoji se zásadním způsobem vždy podíleli odborníci (v roce 1963 vyšla první vyhláška, která upravovala nutriční potřebu výživy školních dětí podle věku, v pozdějších úpravách až do současnosti průměrnou měsíční spotřebu vybraných potravin na strážníka a den v gramech, tzv. spotřební koš).

V příloze tohoto otevřeného dopisu specifikujeme dezinformace a polopravdy, kterými je veřejnost zahrnována a proti kterým je třeba se zásadním způsobem postavit, neboť mohou ohrozit nejen kontinuitu vývoje školního stravování, ale dokonce i opodstatnění jeho další existence.

Vážený pane ministře, žádáme Vás, abyste při svých rozhodování dopřál sluchu nejenom iniciativám propagujícím různé alternativní způsoby stravování, ale také nám, zástupcům odborné veřejnosti, kteří se o školní stravování staráme dlouhodobě a systematicky. Naše postoje nejsou populistické a mají oporu ve výzkumu, vědě a legislativě. Dobře víme, že za systémová rozhodnutí mají zodpovědnost zvolení zástupci naší společnosti, je však důležité, aby se při svém rozhodování opírali o kompetentní stanoviska odborníků.

Zvýšený výskyt obezity v dětské populaci (není pravdou tvrzení iniciativy Skutečně zdravá škola, že jsme na druhém místě v Evropě) není zapříčiněn špatným školním stravováním, ale mnoha jinými faktory. Patří mezi ně hlavně nedostatek pohybu, vysoký příjem energie, zejména pak nahrazování

pravidelného stravování energeticky bohatými potravinami a nápoji bez přínosu vhodných živin. Tento problém se netýká školního stravování, které naopak nabízí dětem vyváženou, plnohodnotnou stravu, chránící je před nebezpečím alimentárních onemocnění. Chtěli bychom Vás upozornit, že mnohé názory iniciativ, které ve svých prohlášeních akceptujete, jsou v přímém rozporu nejen s našimi názory, ale také např. s projektem MŠMT „Pokusné ověřování změn v pohybovém a výživovém režimu žáků 1. stupně ZŠ“, který Vy sám podporujete.

V Praze dne 10.3.2014

MUDr. P. Tláškal, CSc
předseda
Společnost pro výživu

Na vědomí:

MUDr. Svatopluk Němeček MBA, ministr zdravotnictví ČR

Ing. Marian Jurečka, ministr zemědělství ČR

Za odbornou veřejnost:

Centrum podpory veřejného zdraví, Státní zdravotní ústav Praha, MUDr.M.Nejedlá

Fórum prevence dětské výživy a obezity, předsedkyně RNDr.H. Zamrazilová, Ph.D.

Fórum zdravé výživy, MUDr. J.Pitřha, CSc

Pedagogická fakulta MU Brno, PhDr. Mgr. L. Mužíková, Ph.D.

Pracovní sekce pro dětskou výživu v rámci Odborné společnosti praktických dětských lékařů ČLS

JEP, předsedkyně MUDr. Alena Šebková, MUDr. Bohuslav Procházka

Sekce pediatrické obezitologie, Česká obezitologická společnost, předsedkyně sekce MUDr. J. Kytnarová

Sekce školního stravování při SPV Bc. A. Strosserová, prof. Ing. J. Dostálová, CSc

STOB, předsedkyně PhDr.I.Málková a Mgr.J.Divoká

Vím, co jím a piju o.p.s., ředitelka společnosti, Ing.L.Gonzálezová

VOŠZ a SZŠ 5.května Praha, ředitelka PhDr. M. Janáková, Ph.D.

Výživa dětí o.s., MUDr.A.Moravcová

Součástí tohoto dopisu je příloha č.1 – Mediální kampaň a odborné argumenty

Příloha č. 1 – Mediální kampaň a odborné argumenty

Některé citace z medií

16.1.2014 Respekt: David Bartůšek (je otec z brněnské waldorfské školy. Před pěti lety se podíleli na aktivitě ministra školství Ondřeje Lišky, který chtěl změnit školní stravování): „*Doporučené dávky živin, na jejichž základě jsou sestaveny v současné době platné spotřební koše, pocházejí z doby socialismu (tedy z roku 1990), kdy tyto doporučené dávky sloužily k plánování výživy lidu. Nebyly založené na vědě, ale na politice, přesněji na průměrné spotřebě potravin v té době. Spotřební koše, kterými se dodnes řídí školní stravování, nemají tudíž s vědou o výživě nic společného. Navíc tyto doporučené dávky živin nikdy v historii oficiálně nevyhlásil stát. Jedná se o doporučení, které vydala zájmové organizace, a převzalo ministerstvo školství. Proto spotřební koše nemají ani vědecký, ale ani právní základ.*“

Reakce ministerstva zdravotnictví: Výživové normy byly vytvořeny na základě podkladů Světové zdravotnické organizace, spočítány a vytvořeny lékaři a odborníky na výživu. Schváleny byly Ministerstvem zdravotnictví a hlavním hygienikem. Na jejich podkladě byl velmi pečlivě a odborně sestaven spotřební koš, který je stanoven vyhláškou MŠMT, schválenou Ministerstvem zdravotnictví, aby vyhovoval stanoveným doporučeným dávkám. Jeho základní komodity zůstávají beze změn, ale to nevylučuje zařazování všech nových a žádoucích potravin, které nabízí současný trh. Zároveň dochází k upřesňování plnění jednotlivých komodit spotřebního koše dle současných vědeckých poznatků. Tolerance plnění spotřebního koše umožňuje, aby jídelny postupovaly při sestavování jídelníčků dle platných doporučení.

28. 2. 2014 Lidové noviny: (Rodiče z jídelen vyhánějí cukr) „*Nová vyhláška je kompletně připravená. Stačí ji podepsat a celé se to může změnit. Tehdejší ministr zdravotnictví a hlavní hygienik se jí ale odmítli zabývat a vláda nakonec padla. Považuji to za zločin,*“ sdělil LN O.Liška. *Šest ročníků dětí podle něj zbytečně musí nadále jíst nezdravá jídla.*

Toto sdělení je zcela nepravdivé. Nová vyhláška v žádném případě není a ani nemohla být připravena. Spotřební koš odpovídá schváleným výživovým doporučením. Základní komodity naplňují doporučené denní dávky živin, které jsou u nás platné a výrazně se neliší od standardních doporučení v jiných zemích. „*Nezdravá jídla*“ je populistický výkřik laika, neboť odborník ví a zná, že podle zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách, tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, veškeré potraviny nabízené k prodeji a následné konzumaci musí být zdravotně nezávadné (bezpečné), tj. splňovat chemické, fyzikální a mikrobiologické požadavky na zdravotní nezávadnost. Pojmy „*zdravá*“ či „*nezdravá*“ potravina nejsou vymezeny právními předpisy, jelikož není pro toto rozdělení žádná, na vědeckých poznatcích založená, opora.

Výše podepsaní odborníci na školní stravování a výživu dětí a odborné společnosti tímto upozorňují na nejzávažnější negativní důsledky této kampaně:

1. Zavrhování spotřebního koše

Hlavním tématem mediálních zpráv iniciativy Skutečně zdravá škola je zpochybňování metodiky spotřebního koše a jeho nahrazování „*zdravým talířem*“ (např. článek V. Ševely „*Rébus na školním talíři*“, otištěný v MF DNES 19.12.2013, kde je současný spotřební koš zobrazen jako kopec nezdravých potravin, což na laiky muselo mít přímo odstrašující vliv).

Vznik spotřebního koše začátkem 90. let rozhodně není důvodem k jeho odsouzení. Základní komodity naplňují doporučené denní dávky živin, které jsou stále platné a výrazně se neliší od standardních doporučení v jiných zemích. Jejich konkrétnímu naplnění zdravými a moderními potravinami nic nebrání a ve školních jídelnách se tak skutečně denně děje. Strávníci dostávají pestrou, vyváženou a věku odpovídající stravu, která obsahuje živiny doporučené

odborníky. Pestrost a způsoby naplnění spotřebního koše jsou pravidelně kontrolovány, a případné odchylky napraveny.

Změny spotřebního koše na základě menšinového, vědecky nepodloženého názoru nejsou žádoucí a navíc radikální změny spotřebního koše – a tím i jídelníčku – po které se budou zařazovat pokrmy, které většina dětí odmítá, jsou zcela nežádoucí.

2. Opakované tvrzení Mgr. M. Slimákové, že **současný spotřební koš nutí děti jíst cukr**, je také zkreslené. Doporučené množství cukru, 10 g na osobu/den, má ve spotřebním koši regulační charakter a školní jídelny toto množství nepřekračují, naopak ho snižují, aniž by ho nahrazovaly umělými sladidly.

3. **Názory Skutečně zdravá škola na doporučenou spotřebou bílkovin** napovídají, že propagovaný styl stravování této iniciativy inklinuje k vegetariánské alternativě. Informace, že v jiných evropských zemích obsahuje školní stravování méně bílkovin, je zkreslená. Jednak v žádné evropské zemi není školní stravování tak systematicky organizováno jako u nás, jednak rozdíl mezi českými a evropskými doporučenými dávkami bílkovin je zhruba 3 %. Navíc Skutečně zdravá škola propaguje nahrazování živočišných bílkovin neplnohodnotnými rostlinnými, což není pro dětskou výživu vhodné.

4. **Za velký problém považujeme zavrhování mléka a mléčných výrobků**, propagované Skutečně zdravou školou. Nevědecké názory propagované Harvardskou školou veřejného zdraví, které nepovažují mléko za dobrý zdroj vápníku pro rostoucí organismus a žádají vyřazení těchto výrobků z dětského jídelníčku, jsou škodlivé a přímo ohrožují dětské zdraví.

5. Navrhovaný zákaz **používání konvencií** ve školním stravování je jen důkazem neznalosti problematiky. Kuchyňsky upravenou potravinou je dnes většina používaných surovin k vaření. Školní jídelna, která denně připravuje stovky porcí, nemůže vařit stejným způsobem jako běžná rodina. Školní jídelny se vyhýbají surovinám pro děti nevhodným a všechny suroviny používané ve školním stravování musí odpovídat přísným předpisům. Dodržování předpisů je kontrolováno orgány ochrany veřejného zdraví.

Závěr: Cílená kampaň iniciativy Skutečně zdravá škola svými nepravdivými tvrzeními poškozují dobré jméno, které si školní stravování za svou téměř sedmdesátiletou existenci vybudovalo nejen u nás, ale i ve světě. Již 50 let se školní stravování v Česku řídí vědecky doporučenými dávkami živin. Za tuto dobu vyrostlo již několik generací, které ve školním stravování získaly nejen živiny pro svůj vývoj, ale také vědomosti ke správnému stravování.

Závěrem upozorňujeme na název iniciativy Skutečně zdravá škola, který je velmi podobný názvu projektu Zdravá škola. To může vést k záměně s dlouhodobým projektem webových stránek, které jsou připravovány odborníky na výživu. Sloučení nebo záměna těchto pojmů vede k závažným omylům matoucích veřejnost.

P.S. Fórum zdravé výživy doplňuje:

Fórum zdravé výživy (www.fzv.cz) považuje vhodnou skladbu stravy za zcela zásadní pro zdraví naší populace a zejména dětí. Proto se domníváme, že případná změna oficiálních a závazných doporučení v oblasti dětské výživy a stravování musí být výsledkem širší diskuze odborníků a nikoliv výsledkem aktivit příznivců pouze určitého typu stravování. Jedná se o mediálně jistě přitažlivou, bohužel však fakticky nepodloženou aktivitu. Proto souhlasíme s argumenty v dokumentu: „Otevřený dopis odborníků na výživu dětí ke kampani proti školnímu stravování ministru MŠMT ČR“.